

جنگ با تروریسم فرصت یا هزینه

کشور پرجمعیت پاکستان با تنوع زیاد اقوام و ترکیب مذاهب، به علت ضعف منابع، ساختار سنتی، پیچیده بودن نهادهای قدرت، نقش ارتش و سازمان‌های اطلاعاتی، منویات کشورهای خارجی خصوصاً طی دهه اخیر به عنوان کانون مهمی برای تروریسم و مبارزه با آن مطرح شده است. حاکمان این کشور نیز در هر دوره مردم‌سالاری و یا دیکتاتوری، با استناد به این واقعیات، بدون تلاش در جهت مبارزه جدی با تروریسم، سعی در برانگیختن حس ترحم و جلب کمک‌های خارجی نموده و از این راه برای سال‌ها، منافع خود را تأمین کرده‌اند. هرچند اقتصاد کشور در بین دو بعد پیشرفته (برخورداری از فناوری‌های روز دنیا) و فقر (با جمعیتی بیش از ۴۰٪ زیر خط فقر) قرار دارد، لیکن منفعت طلبی حاکمان و ساختار ضعیف جامعه و اقتصاد، خواستار سامان دهی جدی برای رفع این معضلات نیست. به طور قطع دست‌های خارجی در تشدید اوضاع نابسامان کشور نقش مؤثری دارد و دخالت‌های غرب خصوصاً آمریکا به صورت مستقیم در حاکمیت این کشور و تقویت گروه‌ها (بسته به مطامع خود) تعیین فرصت یا هزینه بودن تروریسم برای این کشور را با ابهام مواجه کرده است. گزارش زیر برگرفته از آخرین اخبار منتشره در این قالب می‌باشد:

کاهش شدید امنیت طی دو سال اخیر موجب آسیب جدی به تولیدات صنعتی در کشور، کاهش جذب سرمایه‌گذاری خارجی و در یک جمله قراردادن کشور تحت فشار شدید و عواقب ناخوشایند گردیده است.

به‌رغم وعده‌های مسؤولان آمریکا و اروپا پس از استقرار نظام مردم‌سالار در کشور، هیچ‌گونه اقدام مؤثری برای کمک مالی به این کشور صورت نگرفته است. سرمایه‌گذاری به غیر از دغدغه‌های امنیتی در کشور، به علت بحران‌های دیگری از جمله اعتصابات گسترده، موج تظاهرات مقطعی (در حمایت از احزاب سیاسی و رخدادهای اجتماعی)، افزایش قطعی برق و مشکل تأمین

بنابر آخرین آمار منتشره هزینه مستقیم و غیرمستقیم مبارزه با تروریسم در کشور سالانه بالغ بر ۱۰ میلیارد دلار می‌باشد. این هزینه‌ها شامل خسارات وارده به اماکن، تأسیسات، زیرساخت‌ها، نیروی انسانی، افزایش هزینه زندگی، افزایش ضریب ریسک، کاهش سرمایه‌گذاری (داخلی و خارجی)، تعطیلی کارخانجات و ادارات، عدم وصول تعهدات خارجی، عدم امکان بازپرداخت وام‌ها، کاهش بودجه‌های عمرانی و در نتیجه تضعیف زیرساخت‌ها تنها بخشی از این هزینه‌ها می‌باشند. دولت به علت اوضاع نابسامان بسیاری از بخش‌های کشور (در کلیه ایالت‌ها) در وصول درآمدهای خود ناکام مانده است.

انرژی و بحران اقتصادی حاکم بر کشور، واقعاً با مخاطرات جدی روبروست. در این میان دولتمردان غربی صرفاً با مشاهده اوضاع، بر فشار بیشتر به دولتمردان این کشور افزوده و بدون توجه به واقعیات این جامعه، خواسته‌های غیرمنطقی خود را جدی تر طلب می‌نمایند. دولت آمریکا که پس از واقعه ۱۱ سپتامبر متعهد به پرداخت ۱/۵ میلیارد دلار سالانه برای مبارزه با تروریسم گردید، طی سال‌های اخیر به دلایل مختلف از پرداخت آن طفره رفته و اقتصاد وابسته کشور که طی ۷ سال (از ۲۰۰۷-۲۰۰۱) بدان وابسته شده بود را در حالت بلاتکلیفی رها نمود.

بسیاری از اقتصاددانان و سیاستمداران پاکستانی بر این باورند که پاکستان بزرگترین قربانی تروریسم در دنیا می‌باشد و آمریکا به‌رغم ادعاهای خود ضمن پذیرش حداقل آسیب، هیچ‌گونه نقش سازنده‌ای را در این میان برعهده نمی‌گیرد.

کمک‌های دریافتی

بانک جهانی اخیراً با پرداخت ۵۰۰ میلیون دلار وام بدون بهره با دوره بازپرداخت ۳۵ ساله که توسط انجمن توسعه بین‌المللی پرداخت خواهد شد در جهت فقرزدایی در این کشور و بهبود فضای کسب و کار موافقت کرد. این وام بخشی از نیاز دولت به ذخائر ارزی را نیز تأمین خواهد نمود.

تأیید قسط دوم وام صندوق جهانی پول به میزان ۸۶۰ میلیون دلار و وام ۵۰۰ میلیون دلاری بانک توسعه آسیایی نیز کمک خوبی برای اقتصاد کشور در این مقطع بود. افزایش یک باره قیمت‌های جهانی انرژی، فولاد و مواد غذایی در نیمه دوم سال گذشته میلادی به یکباره فشار زیادی بر اقتصاد این کشور بحران‌زده وارد آورد. تراز تجاری پاکستان در سال گذشته نزدیک به ۲۰ میلیارد

دلار (صادرات ۱۹ میلیارد دلار) فشار زیادی بر ذخائر ارزی کشور وارد آورد.

وعده‌های تو خالی

اوباما رئیس‌جمهور آمریکا دو هفته قبل به برنامه حمایت این کشور از مبارزه با تروریسم در کشورهای پاکستان و افغانستان (به عنوان یک چالش) تأکید نمود و اعلام کرد ۷/۵ میلیارد دلار طی ۵ سال به این کشور اختصاص خواهد داد. در عین حال کمک‌های نظامی نیز به ارزش (حداقل ۲/۸) میلیارد دلار در همین مقطع مطرح گردید. اما در عین حال اظهار شد دیگر زمان اعطای چک سفید به پاکستان به سر آمده و این کشور باید طی مبارزه جدی با تروریسم این امر را به اثبات برساند و کمک اعطائی برای اهدافی غیر از مبارزه با تروریسم هزینه نگردد (امری که در زمان حکمرانی ژنرال مشرف کاملاً مشهود بود). بلافاصله پس از این اظهارات مجلس سنای آمریکا در مخالفت ضمنی با این طرح اعلام نمود بررسی این کمک‌ها نیاز به زمان بیشتری دارد و عملاً طرح را مسکوت گذارد. برخی از نمایندگان معتقد بودند که بایستی تضمین کافی از پاکستان گرفته شود که هیچ‌گونه خطر و تهدیدی از جانب این کشور بر همسایگان به وجود نخواهد آمد. برخی دیگر حتی از این اظهارات نیز فراتر رفته و همکاری‌های سابق نظامی آمریکا و پاکستان را زیر سؤال برده و موضوع فروش و تجهیز جنگنده‌های اف ۱۶ که امکان به کارگیری بر ضد هند دارد را نیز مطرح نموده و خواستار اخذ ضمانت از این کشور شده‌اند.

شرکت‌های چند ملیتی، سازمان‌های غیر دولتی مختلفی که با کمک مستقیم و یا غیرمستقیم آمریکا (یو اس اید) تغذیه می‌شوند هم اکنون در طرح‌های مختلف بهداشتی و اجتماعی از قبیل مبارزه با بیماری‌ها، توسعه آموزش (به‌ویژه دختران) و مبارزه با فقر زدایی فعال

می‌باشند و آمار این کمک‌ها با ضرابی در مجموع کمک‌های سالانه این کشور به پاکستان عنوان می‌شود.

نهادهای بین‌المللی، بحران اقتصاد داخلی و برنامه مبارزه با تروریسم

بانک توسعه آسیایی اخیراً در گزارش سال خود ضمن ابراز نگرانی از توسعه فقر در این کشور، عواملی از جمله تورم، بیکاری، اعتصابات و تأثیرات ناشی از بحران جهانی را به عنوان عوامل مهم تشدید ناامنی در کشور در سال آتی برشمرده است. نرخ رشد تولید ناخالص داخلی کشور برای اولین بار در دهه اخیر به کمتر از ۴٪ (میانگین سال‌های قبل ۷٪ بوده است) خواهد رسید. در این گزارش پیشنهاد شده است با تجدید ساختار ضعیف اقتصاد این کشور و غلبه بر مشکلات مالی، از تسلسل وابستگی به کمک‌های خارج و تشدید بحران امنیتی خارج گردد.

کاهش ۳۰٪ نرخ پول ملی در سال گذشته (ناشی از بحران‌های داخلی و بین‌المللی) موجب کاهش شدید ذخائر ارزی کشور نیز گردید. امری که در مرحله بحرانی منجر به دریافت وام از صندوق بین‌المللی پول (قسط اول ۴/۱ میلیارد دلار) گردید. با عنایت به بهبود نسبی این ذخائر در حال حاضر (بالغ بر ۱۰/۵ میلیارد دلار)، برابر تعهدات پاکستان به نهادهای مالی و کشورهای خارجی، گام‌های مؤثری برای تنوع بخشیدن به اقتصاد، صادرات، کنترل نرخ تورم، تقویت بخش تولید، تقویت نهادهای پشتیبان تولید، توسعه نیروی انسانی و افزایش تولید انرژی در میان مدت به عمل آورد.

با برگزاری سه دور نشست دوستان پاکستان (در آمریکا و امارات) برنامه‌های جامعی برای جلب مشارکت کشورها برای بازسازی اقتصاد این کشور در نشست توکیو ارائه خواهد گردید. پاکستان انتظار دارد با مشارکت کشور

در توسعه مناطق بحران‌زده ایالت سرحد و بلوچستان، در افزایش سطح اطلاعات عمومی (سواد) توسعه نسبی منطقه، اشتغال و امکان انتخاب توسعه در مقابله با حضور در سازمان‌های تروریستی را فراهم آورد. انتظار این کشور جذب ۴ تا ۶ میلیارد دلار کمک و اعتبار از کشورهای دوست می‌باشد.

ملاحظات

مشاور امور دارایی نخست‌وزیر پاکستان چندی قبل اعلام نموده بود مبارزه با تروریسم در داخل کشور طی ۴ سال اخیر بیش از ۳۰ میلیارد دلار (۲ تریلیون روپیه) به کشور خسارت وارد آورده و در سال جاری این هزینه ۸/۵ میلیارد دلار (۶۷۸ میلیارد روپیه) برآورد می‌شود که به همین نسبت از تعهدات دولت در کاهش فقرزدایی کاسته خواهد شد. دولت در نظر دارد با صرف هزینه ۸۰ میلیارد دلار برای ۵ سال آینده به روند فقرزدایی در کشور بیفزاید لیکن چشم‌انداز این طرح به علت توسعه تروریسم مبهم می‌باشد و مستلزم مشارکت کشورهای خارجی و دوست این کشور می‌باشد.

هرچند اقتصاد کشور به بیماری مزمن مبتلا بوده که برای رهایی از آن بایستی طی برنامه بلند مدت، به تجدید ساختار، سازماندهی نیروی انسانی و منابع طبیعی پرداخت، لیکن هنوز فرصت‌های بسیار زیادی در این کشور وجود دارد که برای کشورهای عربی و غربی به‌خصوص آمریکا و سوسه‌برانگیز بوده و همین امر موجب مشارکت فعال در اقتصاد این کشور گردیده است. به‌رغم اوضاع نابسامان امنیتی هنوز سالانه بیش از ۳ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به کشور واصل و درآمد جذب شده از پاکستانی‌های مقیم خارج به بیش از ۶/۵ میلیارد دلار بالغ گردیده است. فرصت‌های زیادی در بخش توسعه زیربناها و رفاه اجتماعی در این کشور فراهم است که حتی در

صورت عدم برنامه‌ریزی مسؤولان عالی کشور، امکان حصول به آن برای منافع کشور ما فراهم می‌باشد. لذا بررسی و تحلیل تروریسم به عنوان فرصت یا تهدید جدای از مسؤولان این کشور، برای شرکا و همسایگان پاکستان نیز جدی است. مناسب است جمهوری اسلامی ایران نیز با استفاده از این فرصت، ضمن ایفای نقش

همسایه خوب و برطرف نمودن نیازهای جدی مردم مسلمان این کشور، از فرصت‌های موجود برای ارتقای صادرات، بهبود بهره‌وری در روابط، صدور خدمات فنی و مهندسی و تقویت امنیت در این کشور خصوصاً ایالت بلوچستان بهره جوید.

محسن پاک‌پرور

نماینده‌گی جمهوری اسلامی ایران - اسلام‌آباد